

't MIRAKEL VAN 't MARIAKAPELLEKE

Op 14 januari j.l. werd door Jan Swennenhuis uit Oldenzaal, tijdens de Nieuwjaarsvisite, een voordracht gehouden waarbij hij prachtige Twentse verhalen vertelde. Zijn verhalen in 't Twents hebben de aanwezigen zeer geboeid en men heeft erg genoten van deze rasverteller die zijn voordracht begon met de sage over het Mariakapelleke op het voormalige R.K. kerkhof achter de Koppelsbrink in Borne. We laten dit verhaal, door hemzelf in zijn eigen dialect geschreven, hier onverkort volgen:

Eand oktober 1879 – dat is dus biekins 100 joar geledden – wördt der veur onwies an de bel trökken van de pastori'j van de oalde keark in Boarn. De pastoorsmeid koump vanoet de

kökken via 'n plechtigen gaank van de pastori'j noar de veurdeur en döt den los. Het doert efkes veurdat zee kan zeen wee der steet. Nen oalden kearl met luk 'n verfrommeld kipske op 'n kop, nen jutezak an nen stok oawer de leenkerschoulder en 'n versletten böas oawer ne dito boks. De pastoorsmeid zöt het direct; dat is Hutten – Benaads dee in 'n oald plaanken huuske wont eargens op Twickel an, zo an 'n raand van nen bos.

Hutten – Benaads.

Benaads is kennelijk himmoal in de war. Ziene boks is besmeurd met drek en fossens grös en op zien böas zit 'n hēeln hoop stekkels van stoekearskes, dee oaweral langs de binnenwegen greuit. Benaads stamelt iets van “pastoor sprekken” en Marie – zo het de pastoorsmeid

– kan mearken, dat der hoast bie is.

Marie stengelt noar de wonkamer van de pastoor en döt doar bod van Hutten – Benaads en of de pastoor direct mer met wil goan. En zo gebeurt. De pastoor – 'n nich al te groot mer pittig kearlke – kik an de deur noar Hutten – Benaads en zöt dat der wat beproat möt wörden. Hee nöagt Naads oet um binnen te kommen, nee, nich in de sprekamer, woar dat mooie pluche op de statige steul zit,, Naads mag in de kökken komen. Oet eerbeed veur de pastoor en al dat mooie grei in de pastori'j hef Hutten – Benaads ziene drekkloump veur de deur loaten stoan. Marie möt van de pastoor efkes oet de kökken, want veur zun onderonsje tusken de pastoor en Naads kan hee gin pottenkiekers gebroeken. De pastoor vermoedt, dat het 'n persoonlijk gesprek wördt, dat meer vot hef van ne biecht – mer dan nich in 'n biechtstool – dan van 'n gemeudelijk pröatke.

Wát doar annoal beproat is, mot ik in 't midden loaten. Mer in het dagboek van de pastoor blijkt 60 joar later te stoan: *Nadat Marie een theedoek op de keukenstoel en ook een theedoek op tafel had gelegd – want Naads zag er behoorlijk bevuild uit – kwam er een verward verhaal van Naads. Hij praatte over witte wolken in de buurt van het oude kerkhof in de Zwarte Hoek in Borne en over een Mariaverschijning vlakbij een eeuwenoude eik, die daar ergens moet staan. Als pastoor kan ik met dat verhaal niets beginnen, maar Naads is kennelijk helemaal in de war over iets dat hem overkomen is. En als hij over die verschijning praat, dan heeft hij het meteen ook over een kapel om te kunnen bidden.*

Ik heb Naads gerust kunnen stellen en na een kwartier heeft Marie hem een paar boterhammen gemaakt en ook zijn kleren een beetje gereinigd.

Tut zo wied het verslag van de pastoor. Zeker is in ieder geval, dat de pastoor daags daarop es efkes noar 'n Zwartten Hook is west um hier en doar noa te vroagen of de leu ok wat biezuunders hebt zeen of heurd dagens teveurten. 't Ennige wat is opvallen, dat is, dat 'n

jutezak – woar nota bene ne dooie hen in zat – dat ’n jutezak van Naads doar vlak bie ’t kearkhof lag, mét ’n beschutentoeten, woar as Marie dat bruwk in had doan: Naads is dus terug goan noar ’n Zwartten Hook **noadat** hee bie de pastori’j is west.

Wat is der noe in werkelijkheid gebeurd? Hutten – Benaads hef op den bewuste dag in oktober 1897 bie nen boer in Boarn ne hen metnommen, dee dood was goan. ’n Boer wol hem in de ground begraven, mer Naads wol hem mitnemmen. “A-j hem lang genog kokt, dan is der gin gevoar en ku-j zonne hen makkelijk opetten”, dat was de filosofie van Naads. Naads leep op ziene karakteristieke manier langs ’n weg op Oald Boarn an met dee hen in ’n jutezak op ’n pokkel. Hee mos nog wis ’n dree kwarteer lopen veurd dat hee in zien plaanken huske was. Doarum had hee der nen fleenken pas in, joa,veur zien doan dan, want na drok was Naads nooit.

’t Was nen mooien hearfstoamnd; gin zuchtke weend, vól vocht in ’n atmosfeer, gewoon klam. Hier en doar ko-j al luk daamp oawer de leagste delen van de omgeving zeen drieven. Naads keande dizze buurt as ziene boksentuk: ieder boerderi’j kende hee met naam en toonaam. Alle pöal langs de weaden, joa hoast ieder kötteltuufke was hem bekend.

Toch had hee vendaag luk ’n vrömd geveul; ’t was net of der wat in de locht hing, dat hee nich nöager kon duden. Regelmoatig keek Naads um zich hen; nee, gin onroad te bespeuren. Hee was onderwiel an ’n raand van ’n Zwartten Hook kömmen en dat maakte hem nich opgewekter. Hee wös het nöadige van dee buurt. Dat doar vroger ’n zwart gat was west, woar as ’t heel drekkerig was en woar as ie gin vaste ground onder de veut konden kriegen; geveurlijk was het doar! Der wör verteld, dat ’n duwel zölf doar zien verblief had, mer dat geleufde Naads toch ok wier nich.

Mer himmgal gerus was hee der nich op. Zeker is in ieder geval, dat op al dee sterren, woar as sproake is van duwels en speuk of witte wieven, dat doar steevast ne wel in de ground zit en wal ne heel starke wel. Op zukke plaats en bint biezondere krachten oet de natuur samenbundeld en gin meanske kan oe vertellen hoo dat noe wearkt! ’n Enen kan met nen koperdroad of nen wilgenstraampen zonne wel opzeuken, nen anderen kan met koperplaten aardstralen um böagen, zodat ’n meanske wier good kan sloapen. Mer numskan oeleu dudelijk maken, wat der gebeurt.

Naads is goed op de heugte met dee verschiensels en, dat möt zegd wörden, hee hef der respect veur. As hee doar an ’n raand van ’n Zwartten Hook koump, dan is ’t onderwiel an ’t tweedouneren en Naads veult de spanning oplopen, binnen in zich.

En met dat hee doar in de buurt van ’t kearkhof koump, dan heurt hee ineans gezang. Het koump van heel wied anweaien. Naads, dee gek is op Latiens gezang blif efkes stoan en loestert, en loestert al wat ’t kan. Is doar ’t herenkeor nich an ’t repeteren veur de mis van kommende zundag. Nee, nee zee oefent veur ’t Marialof want het is ja oktober. En Naads neuriet het zachtkes met: Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit Spiritus meus, in Deo salutare meo Joa, joa, oktober Roazenkraansmoand, Mariamoand.

Benaads steet met ’n mound wied lös te loesteren. Het is weendstil. Gin bleadke an de böam verroert zich. ’t Is net of ’n natuur ’n oadem inhoaldt en zien oeterste best döt um dee prachtige Gregoriaanse klaanken as wierook noar ’n hemmel te loaten krullen! Benaads is gladdendals op ’n biester; ’t is net of hee den wierook echt zöt! Daamp kringelt al deur mekaar, de moan spölt doar op ne wonderlijke wieze deurhen. Den daamp of den wierook

kringelt vedan, de klaanken van 't Magnificat goalft doar tuskendeur. 't Is of 'n hemmel lösgeet

En dan zöt Benaads het ineans: den daamp, nee, nee, dat is gin daamp, dat wördt himmoal blauwachtig en waarachtig, hee zöt het noe dudelijk, dat is Moder-Gods, dat is Maria. En zee zöt der net zo oet as in de oalde keark van Boarn: 'n Laank wit kleeed en doar nen blauwen maantel oawerhen.

... 't is Moder-Gods ...

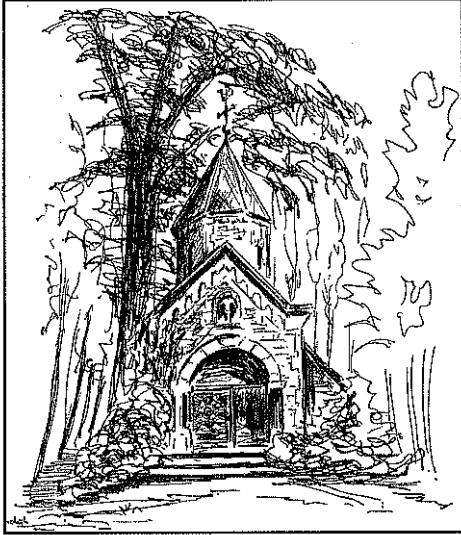
Benaads koump luk nöager en nöager. Het blauwe schiensel vervoarmt iederbod en geet hééél troag op ne dikke eek an, dee doar vlak bie 't kearkhof steet. Benaads weet nich wat der ammoal gebeurt, is dat echt, of dreumt hee? 't Is net of Maria noar hem kik en dan geet Benaads deur de knee! Mo-j noagoan, doar an 'n raand van 'n Zwartten Hook, doar bie dee dikke eek, doar lig Benaads gekneeld op de ground. Hee luustert noar dee hemmelse muziek, dee laankzaam an vot schient te smealten. En dan begint Benaads te bidden. "Moder-Gods", zo bidt hee en onderwiel geet ziene haand in 'n leenkertuk van zienen verfrommelden jas. En doar haalt hee 'n roazenkraans oet te veurschien. En Benaads bidt, al wat hee bidden kan. Och ja, dat Weesgegroeetje, dat keant hee nog wa, mer dee geheimen dee der bie heurt, de dreuvige, de bliere en de glorievolle geheimen, dat kan Benaads nich ammoal bolwearken, dat kan hee nich.

As Benaads an 't eand van 't eerste tientje van 'n roazenkraans is, dan kik e wier op. En op dat oagenblik schient al dee kleuren en al den daamp wier in de moannacht op te lossen en Maria is vot!

Verbiesterd steet Benaads op en geet op de pastori'j of van de oale keark. Noar de pastoor wil hee en met hem alles beproaten. Hee kik nog slagmoals um, mer zöt niks biezunders meer. Alleen de moan steet doar as ne bleke, rounde beschuut an 'n hemmel. Langs de wearen met gleentpöal geet hee. 't Is net of de stearken van den boer doar hem stoat an te kienen asof zee ok getuge bint west van dat wonder doar bie 'n ekenboam. Mer doar hef Benaads gin oag veur. Want woar kan hee zien wonderlijke ervaring better kwiet dan bie de oalde pastoor. Dee kan Gods wonderlijke weagen vast wa nöager duden. En zo strompelt hee in alle hoast op de pastori'j an en trek veur onwies an de bel. Dan zöt hee ok, hoo smearig ziene kloump bint. Dat hef hee doar bie 'n Zwartten Hook kregen en hee houwt nog 'n paar stoekearskes van de mouw van ziene jas.

As Benaads 'n good kwarteer later, met 'n bruwke van Marie wier op 'n Zwartten Hook anlöp, dan moumpelt hee in zichzölf: "Het is good, dat ik ok nog efkes an de pastoor heb zegt, dat dat der volgens mie ne Mariakapel mot kommen, doar in 'n Zwartten Hook.

Hutten – Benaads hef der nooit wier iets van heurd. Het is nich möggelijk um noa te goan, of de pastoor der nog wat weark van hef maakt. Mer één ding is wa opvallend: precies 60 joar later – in 1957 – is der na völ gedouder oawer ne Mariakapel, dee der in 'n Zwartten Hook mot kommen. Gemeente, provincie, bouwcommissies en schoonheidscommissies hebt met mekaar oawerhoop leagen. Het schient, dat oeteandelijk de pastoor van de oale keark met de antekening van zienen veurganger oet 1897 hef beslötten, dat de plaats en de voarm van de te bouwen Mariakapel oawereenkomt met de wonderlijke ervaring van Hutten – Benaads in oktober van dat joar.

't Mariakapelleke is er oeteandelijk toch kommen ...

Wie kunt 't wieder nich noavroagen, want Hutten – Benaads, de oalde pastoor en de pastoor van 1957 hebt ammoal dat geheim metnömnen in 't graf. En zodöanig proat wie nog oawer 't Mirakel van 't Mariakapelleke!

J. Swennenhuis.

BORNE IN DEN VREEMDE...

Borne ligt in Overijssel. Dat staat voor ons vast! Maar... Borne ligt ook in Duitsland! Ja een klein plaatsje van die naam ligt hemelsbreed zo'n 330 km oostwaarts van onze woonplek. De wegenatlas laat dit overduidelijk zien. Het is een echt klein plaatsje en het behoort tot Kreis Stassfurt. Stassfurt ligt zo'n 30 km ten zuiden van Magdeburg en is evenals Borne in het district van die naam gelegen.

Ondernemende mensen hadden het al snel na de val van de muur gevonden, maar het is toch wel aardig er nog eens op te wijzen en je eigen dorpsnaam elders

op een echt verkeersbord te mogen aanschouwen. Borne, nog maar 5 km... Een verwijzing die hier slechts op de bekende A.N.W.B.-borden is te zien dachten we, doch ook het Duitse gele bord staat er voor. Mogelijk een nieuw vakantieoel ??

Redactie.